

Lasten kotihoidon tuen kuntalisän lakkauttaminen 1.1.2022 alkaen/KK

VD/9629/02.03.01.03/2021

Taustaa

Laissa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) säädetään taloudellisista tuista, joilla tuetaan lapsen vanhempia ja muita huoltajia lapsen hoidon järjestämisessä sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisessa. Lasten kotihoidon tuki sisältää lakisääteisen hoitorahan ja tulosisällön hoitolisän. Näiden lakisääteisten tukien lisäksi kunta voi harkintansa mukaan maksaa kunnallista lisää.

Lakisääteinen hoitoraha on perheen yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 342,95 euroa/kk, muista alle 3 vuotiaista 102,67 euroa/kk/lapsi ja 3-vuotta täyttäneistä alle kouluikäisistä sisaruksista 65,97 euroa kuukaudessa. Hoitorahaa täydentää hoitolisä, jota voidaan maksaa perheen koko ja bruttotulo huomioiden 0–183,53 euroa kuukaudessa.

Vantaan kunnallista lisää koskeva viimeisin päätös on vuodelta 2020. Osana kaupungin talousarvion 2021 ja taloussuunnitelman 2021–2024 hyväksymistä kaupunginvaltuusto päätti, että 1.4.2021 alkaen lasten kotihoidon tuen kuntalisää maksetaan vanhempainrahakauden päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien perheen nuorimmasta lapsesta 160 euroa/kk siihen asti, kunnes lapsi täyttää 1 vuotta 6 kuukautta. Opetuslautakunnan päätös asiasta tehtiin 7.12.2020 § 7. Kuntalisäpäätös oli yksi talousarvion tuottavuustoimista.

Kuntalisän maksamisen ehtona Vantaalla on, että

1. Kaikki perheen alle kouluikäiset lapset hoidetaan kotona.
2. Perhe ei käytä samaan aikaan subjektiivista oikeutta kunnalliseen tai yksityiseen varhaiskasvatukseen.

Kotihoidon tuen kuntalisän maksatuksesta vastaa Kansaneläkelaitos (Kela) sopimukseen perustuen. Kela laskuttaa kuntaa tekemiensä tukipäätösten kulujen mukaisesti. Kelan sopimus pohjaan on kirjattu ehdot, jotka kunta voi valita Kelan kautta maksettavan kuntalisän ehdoiksi. Kunta ei voi kirjata sopimukseen muita ehtoja. Jos kunta päättää lisäehdoista, tuen hakeminen ja maksatus mahdollistuu vain kunnan omana toimintana.

Kuntalisää saavien lasten määrä oli vuonna 2020 keskimäärin 1150 lasta/kk. Elokuussa 2021 kuntalisää saavien lasten määrä on 1060.

Vuonna 2020 kotihoidon tuen kuntalisän kustannukset olivat 2,9 miljoonaa euroa (TP2020). Vuoden 2021 talousarviossa kuntalisälle on varattu 2.1 miljoonaa euroa, minkä arvioidaan olevan myös kuntalisän lakkauttamisesta syntyvä vuotuinen säästö.

Kuntaliiton julkaiseman Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli -raportin (2020) mukaan vuonna 2020 kotihoidon tuen kunnallista lisää maksoi 55 kuntaa. Pääkaupunkiseudulla Helsinki maksaa kuntalisää alle 1-vuoden ikäisistä lapsista 264 euroa kuukaudessa, Espoo maksaa kuntalisää 190 euroa kuukaudessa alle 2-vuotiaasta ja 150 euroa kuukaudessa alle 3-vuotiaasta ja Kauniainen maksaa kuntalisää alle 1,5-vuotiaasta lapsesta 220 euroa kuukaudessa ja alle 2-vuotiaasta lapsesta 200 euroa kuukaudessa.

Perhevapaauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Uudistus muuttaa nykyistä kotihoidontukijärjestelmää. Kuntaliiton näkemyksen mukaan muutos kasvattaa kuntien menoja, ja

vaikeuttaa varhaiskasvatustarpeen ennakointia. Uudistus lisää perheiden valinnanmahdollisuuksia mahdollistaen kotihoidon ja varhaiskasvatuksen asiakkuuden vuorottelun perheelle sopivissa jaksoissa aina siihen asti, kun lapsi täyttää 2 vuotta. Varhaiskasvatuspaikka säilyy myös perhevapajaksojen aikana, mikäli poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa.

Kotihoidon tuen kuntalisän lakkauttaminen 1.1.2022 alkaen

Vantaan kaupungin tuottavuus- ja kasvuohjelmalla turvataan strategiset ja lakisääteiset palvelut. Kaupungin vuoden 2022 menokehitystä tasapainottavana toimenpiteenä esitetään kotihoidon tuen kunnallisena lisänä maksettavan tuen lakkauttamista 1.1.2022 alkaen.

Kuntalisän lakkauttaminen edellyttää sopimuksen uudistamista Kelan kanssa. Jotta Kela voi toimeenpanna maksatuksen uuden sopimuksen mukaisesti tulee sopimus olla Kelassa 2 kuukautta ennen sopimuksen voimaantuloa.

Vaikutusten arviointi

On tärkeää, että perheillä on mahdollisuus valita vanhempainrahakauden jälkeen omaan elämäntilanteeseen sopiva ratkaisu lapsensa hoitamisesta kotona tai siirtymisestä varhaiskasvatuksen asiakkuuteen. Lasten kotihoidon tuki on kansallinen malli, joka on luotu taloudelliseksi tueksi mahdollistamaan alle 3-vuotiaiden lasten kotihoito.

Siihen, milloin perheet siirtyvät käyttämään varhaiskasvatuspalveluita, vaikuttavat monet tekijät kuten työllisyystilanne tai perheiden tyytyväisyys saatavilla oleviin varhaiskasvatuspalvelujen vaihtoehtoihin. Osalle perheistä lapsen kotihoito on myös arvovalinta, eikä kuntalisän maksatuksen arvioida määrittävän kotihoidon kestoa. Kotihoidon tuen kuntalisää on Vantaalla tällä hetkellä maksettu vain alle 1 v 6 kk ikäisistä lapsista, mutta iso osa tätä vanhemmista lapsista ei ole tälläkään hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä. Kuntalisä yksin ei näin ollen vaikuta perheiden ratkaisuihin.

Kotihoidon tuen käytössä on Kelan tilastojen mukaan Vantaalla alueellisia eroja. Lisäksi kotihoidon tuen saajissa vieraskieliset ovat yliedustettuna, sillä tuen saajista 43,7 % on vieraskielisiä, kun Vantaan väestöstä vieraskielisten osuus on 21,6 %.

Varhaiskasvatuksella on hyvinvointi- ja oppimiseroja tasaava vaikutus, ja sillä on merkitystä myös alueellisen eriarvoistumiskehityksen ehkäisyssä. Niiden lasten, joilla on vahvempi tuen tarve ja suurempi riski syrjäytyä, nykyistä varhaisempi siirtyminen varhaiskasvatuspalvelujen piiriin voi auttaa ehkäisemään myöhempiä ongelmia.

Kansaneläkelaitoksen vuonna 2019 julkaiseman Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 14 mukaan kunnissa, jotka maksavat kotihoidon tuen kuntalisää, lasta kotona hoitavien äitien osuus on suurempi ja äidit siirtyvät työhön myöhemmin kuin muissa kunnissa.

Kuntalisän lakkauttaminen voi vaikuttaa siihen, että osa kotihoidossa olevista lapsista tulee varhaiskasvatuksen piiriin hieman nykyistä aiemmin erityisesti niillä alueilla, joissa kotihoidon tukea käytetään eniten. Päätöksen lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen tekevät lapsen huoltajat ja muutoksen tarkkaa vaikutusta on mahdoton arvioida. Investointi- ja henkilöstösuunnitelmassa ei ole varauduttu peittävyuden huomattavaan kasvuun, jolloin laaja siirtymä kotihoidosta varhaiskasvatukseen on tunnistettu riski.

Kotihoidon tuen kuntalisä ei kasvata merkittävästi Vantaan vetovoimaa. Vetovoima on laadukkaissa lakisääteisissä peruspalveluissa.

Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta 11.10.2021 § 10

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että lasten kotihoidon tuen kuntalisä lakkautetaan 1.1.2022 alkaen.

Käsittely:

Eve Rämö esitti asian pöydälle panoa.

SDP, porvariryhmä, vasemmistoliitto, keskusta ja perussuomalaiset kannattivat Rämön esitystä.

Päätös:

Lautakunta päätti yksimielisesti jättää asian pöydälle.

Täytäntöönpano: Varhaiskasvatuksen palvelualue

Muutoksenhakuohje: Ei muutoksenhakuoikeutta / Kuntalaki 136 §

Lisätiedot:

Mikko Mäkelä, 050 341 7386, Kati Timo, 040 577 2018, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Kaupunginvaltuusto on hyväksyessään kaupungin talousarvion 2022 ja taloussuunnitelman 2022–2025 (13.12.2021 § 8) käsitellyt lasten kotihoidon tuen kuntalisää ja päättänyt, ettei se sisälly talousarvioon 1.8.2022 alkaen. Apulaiskaupunginjohtajan esitys on päivitetty kaupunginvaltuuston päätöksen mukaiseksi.

Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta 24.1.2022 § 7

Apulaiskaupunginjohtajan muutettu esitys:

Päätetään, että lasten kotihoidon tuen kuntalisä lakkautetaan 1.8.2022 alkaen.

Käsittely:

Eeva Tikkanen esitti seuraavan keskustan ja perussuomalaisten muutosesityksen, jota vasemmistoliitto kannatti:

” Lasten kotihoidontuen kuntalisää maksetaan koko vuosi 2022.

1.8.2022 jälkeen kuntalisän maksamisen kolmanneksi ehdoksi lisätään, että muu-/t kotona hoidettavat 3-5 -vuotiaat osallistuvat kerran viikossa kaupungin järjestämään etävarhaiskasvatukseen- tai avoimeen päiväkotitoimintaan kotona olevan vanhemman kanssa. Etävarhaiskasvatukseen resursoidaan yksi henkilö ja siinä hyödynnetään digipedagogiikkaa.

Perustelut: Tällä mahdollistetaan kotona olevan 3-5 -vuotiaan lapsen osallistuminen julkiseen varhaiskasvatukseen, tuetaan kotihoidossa olevien lapsi-vanhempi -suhdetta, autetaan kotona olevia vanhempia verkostoitumaan, tutustumaan julkiseen varhaiskasvatukseen ja saamaan vertaistukea. Tämä vahvistaisi myös kotona olevien vieraskielisen vanhemman ja lapsen suomenkielen taitoa.”

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat apulaiskaupunginjohtajan muutettua esitystä äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat Eeva Tikkasen muutosesitystä äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 9 jaa-ääntä ja 6 ei-ääntä. Puheenjohtaja totesi apulaiskaupunginjohtajan muutetun esityksen tulleen hyväksytyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin apulaiskaupunginjohtajan muutettu esitys.

Lisäksi merkittiin, että:

Vihreä ryhmä jätti seuraavan pöytäkirjalausuman:

"Vantaan kaupunginvaltuusto päätti joulukuun kokouksessaan 2021 lakkauttaa kotihoidontuen kuntalisän Vantaalla. Vaikka asia on jo päätetty, haluaa Vihreä lautakuntaryhmä korostaa, ettei hyväksy päätöstä. Päätös kohtelee perheitä eriarvoistavasti eikä päätöksen vaikutuksia kaupungin talouteen ole kyetty riittävällä tarkkuudella selvittämään"

Vasemmistoliitto jätti seuraavan pöytäkirjalausuman:

"Valtuusto päätti joulukuun kokouksessaan 2021 lakkauttaa kotihoidontuen kuntalisän Vantaalla. Vaikka asia on jo päätetty, haluaa vasemmistoliitto korostaa, ettei hyväksy päätöstä. Päätös kohtelee perheitä eriarvoistavasti eikä päätöksen vaikutuksia kaupungin talouteen ole kyetty riittävällä tarkkuudella selvittämään. Vasemmistoliitto ehdotti muutosesityksessään lautakunnassa, että Vantaa-lisän maksatus jatkuu, mutta poistetaan vaatimus pitää vanhempi lapsi kotona vantaa-lisää saadakseen. Ratkaisun avulla isommat lapset pääsisivät oppimaan, mutta perheen tuki jatkuisi edelleen. Esitys ei saanut kannatusta."

Keskusta ja perussuomalaiset jättivät seuraavan pöytäkirjalausuman:

"Vantaan kaupunginvaltuusto päätti joulukuun 2021 kokouksessaan lakkauttaa kotihoidontuen kuntalisän Vantaalla. Asian tullessa marraskuun pöytäämisen jälkeen takaisin lautakuntaan, Keskusta ja Perussuomalaiset esittivät kuntalisän maksamisen jatkamista koko vuoden 2022, niin että 1.8.2022 jälkeen tuen saannin ehtoja hieman muutettaisiin. Esitys ei saanut tarpeeksi laajaa kannatusta, vaikka vasemmistoliitto ja vihreätkin tukivat esitystä.

Keskusta ja perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että kotihoidontuen kuntalisän lakkauttamisen vaikutuksia kaupungin talouteen ja julkisen varhaiskasvatuksen käytön lisääntymiseen seurataan ja, että vastaisuudessa tällaisten päätösten osalta tehdään lapsivaikutusarviointi. "

Liite: Äänestysliite 24.1.2022 § 7

Täytäntöönpano: Varhaiskasvatuksen palvelualue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus kasvatuksen ja oppimisen lautakunnalle

Lisätiedot:

Mikko Mäkelä, 050 341 7386, Kati Timo, 040 577 2018, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi